

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

STUDY

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA PELE (P1)

PUDUNGWANA 2017

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 70

Pampiri ena e na le maqephe a 7.

KAROLO YA A**POTSO YA 1**

- 1.1 Ke sesupo sa hore mohlankana o se a batla ho nyala. ✓ (1)
- 1.2 Ba ne ba mmatlela mosadi ka bobona. ✓ (1)
- 1.3 Ba lokela ho kgutla ba tseba hore ngwetsi ya bona ke motho wa mofuta ofe le hore e tswa lapeng le jwang. ✓✓ (2)
- 1.4 Baeti ba a itsebisa ba nto bolela sepheo sa ketelo ya bona e leng ho kopa mohope wa metsi. ✓✓ (2)
- 1.5 Malomae. ✓ (1)
- 1.6 Mehlang eo ya kgale ho ne ho rahwa lenqosa le yang habo morwetsana, ha moraora o tjena ho se ho romellwa lengolo feela habo morwetsana. ✓ (1)
- 1.7 O bolela hore ha bohadi bo thetheswa, baromuwa ba tlamehile ho ntsha tjehelete pele ditaba tsa bohadi di buuwa. ✓✓ (2)
- 1.8 Di bontsha kgethollo ya bong hobane mohlankana ha a se a ntshitse bohadi o dumellwa ho tihakela habo morwetsana athe morwetsana yena ha a dumellwe ho etsa jwalo pele a iswa semolao. ✓✓ (2)
- 1.9 C/hlabelwa kgutshwane ho e amohela. ✓ (1)
- 1.10 Ba bonwa ka dimpho tse kang mafielo, mehope, meseme le matjhoba ho bontsha hore ba tsamaile hantle. ✓✓ (2)
- 1.11 Mohla ngwetsi e tliswang bohadi e felehetswa ke thaka tsa yona le ba baholo ba leloko. ✓ (1)
- 1.12 O molemo hobane ngwetsi e fuwa dintho tsohle tseo e tla di hloka ho iqalla motse e se ke ya nna ya tshwenya ka ho adima disebediswa tsa matsale wa yona. ✓✓ (2)
- 1.13 Bomme ke lentswe le supang tlhompho papisong le ha ho thwe basadi e leng lentswe le bontshang lenyatso. ✓✓ (2)

TEMA YA B

- 1.14 Ho bolelwa hore o motle haholo. ✓ (1)
- 1.15 Ke letshwao la lerato. ✓ (1)
- 1.16 Maikutlo a bontshang thabo le kgotsofalo. ✓ Monyaduwa o a bososela ✓ (2)

- 1.17 E; Monyaduwa o tla ithuta moetlo wa monna wa hae ha a se a dula le yena le monna ho jwalo feela.

KAPA

- Tjhe; Meetlo e a fapana mme ho ka ba thata ka nako tse ding hore monyaduwa a tsebe tseo tsohle. ✓✓ (2)
- 1.18 Temeng ya A ho buuwa ka lenyalo la Sesotho, ha temeng ya B ho hlahela lenyalo la Sekgowa. ✓✓ (2)
- 1.19 Ke sefahleho sa hae ✓ hobane se kganya kgotso le lebososelo. ✓ (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2****TEMA YA C**

Moetapele o lokela ho eelliswa basebetsi ka melao e laolang boitshwaro ba bona ha ba le mosebetsing. ✓ A hlomphe bohle ho etsetsa hore ba ikutlwe ba ananelwa mosebetsing ✓ mme a se ke a itshunya moo basebetsi ba qwaketsanang teng a sa bolellwa. ✓ Moo ho nang le qwaketsano a ahlole a sa nke lehlakore. ✓ A tsebise basebetsi ditaba tsa mosebetsi ka ho ba balla mangolo a potolohang. ✓ A thoholetse basebetsi ha ba entse hantle ✓ ebile a amohele ha a hlokomediswa hore o entse phoso mme a kope tshwarelo. ✓

Palo ya mantswe (86)

QOTSO		DINTLHA	
1	Moetapele o lokela ho hopotsa basebetsi melao e laolang tshebetso ya bona. Ke boikarabelo ba moetapele ho beha leseding bao a ba etelelseng pele ka boitshwaro bo amohelehang le bo kgesehang mosebetsing.	A	Moetapele o lokela ho eelliswa basebetsi ka melao e laolang boitshwaro ba bona ha ba le mosebetsing. ✓
2	Hape moetapele o lokela ho sebedisana le bao a ba okametseng ka tlhomphe hore e mong le e mong a ikutlwe a amohelehile.	B	A hlomphe bohle ho etsetsa hore ba ikutlwe ba ananelwa mosebetsing. ✓
3	Moo ho nang le qwaketsano e ipatileng, a se itshunye ho fihlela beng ba yona ba e tlisa ho yena ka bobona.	C	A se ke a itshunya moo basebetsi ba qwaketsanang teng a sa bolellwa. ✓
4	Ha ho hlaha qabang e totobetseng e lebisang moo batho ba ka tshwaranang ka matsoho, o lokela ho ahlolela qwaketsano eo a sa kgethe nku ka pere.	D	Moo ho nang le qwaketsano a ahlole a sa nke lehlakore. ✓
5	Haeba ho na le seo a lokelang ho se tsebisa basebetsi, a ikopanye le bona ho ba hlalose tsa seo. A ka etsa hoo ka ho ba balla mangolo a potolohang kapa dimemorandamo tsa kahare.	E	A tsebise basebetsi ditaba tsa mosebetsi ka ho ba balla mangolo a potolohang. ✓
6	Moetapele o lokela ho thoholetsa basebetsi ba ipabotseng mosebetsing wa bona ho etsa bonnete ba hore ba ba le morolo mosebetsing wa bona.	F	A thoholetse basebetsi ha ba entse hantle.
7	Ntlha ya ho qetela ke hore ha moetapele a entse phoso, ha a hlokomediswa a amohele mme a kope tshwarelo. Hona ho ka ruta basebetsi bao a ikarabellang ho bona ho eellwa hore ho kopa tshwarelo ha se ho ithehola maamong, empa e le maemo a matle a phedisano.	G	A amohele ha a hlokomediswa hore o entse phoso mme a kope tshwarelo. ✓
Palo ya mantswe (86)			

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Ho tshwauwa ha kgutsufatso ho itshetlehile hodima ho kenyeletsa dintlha tse hlokwang ke potso.

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- **Kabo ya matshwao:**
 - Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooho).
 - Matshwao a 3 bakeng sa puo
 - Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:**
 - Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le 1
 - Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2
 - Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:**
 - Diqotso tse 6–7: se fane ka matshwao bakeng sa puo
 - Diqotso tse 1–5: fana ka letshwao le 1 bakeng sa puo

ELA HLOKO:

- **Palo ya mantswe:**
 - Batshwayi ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
 - Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng, bala ho fihla palong ya mantswe e behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya mantswe
Sesotho	Ke	a	tsamaya	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: DIBOPEHO TSA PUO LE DITLWAELO TSA TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3: PAPATSO**

- 3.1 E bapatsa dithuto tseo e nehelanang ka tsona.✓ (1)
- 3.2 Thuto ya tsa kgwebo le ya khomputara.✓ (1)
- 3.3 Ke hore batho ba ka ithuta ba ntse ba le hae.✓✓ (2)
- 3.4 Ee, ho tla nthusa hobane nke ke ka dula ke ba le ditshenyehelo tsa dipalangwang.✓✓
- Tjhe, ke tla hloka motho ya ka nkgakollang moo ke hlolehang ha ke sebetsa ke le mong.
Hangata motho o qetella a sa etse mosebetsi mme a ka nna a iphumana o feila mme ka lebaka leo o senyehelwa ke tjhelete e ngata. (2)
- 3.5 A susumetsa moithuti ya habileng ho etsa kopo kapele, e se re a kwallwa ka ntle.✓✓ (2)
- 3.6 Kgethollo e hlahella ka hore papatso ha e bue letho ka batho ba banna.✓ Setshwantsho se sebedisitsweng papatsong se hlahisa motho wa mme feela.✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 4: KHATHUNU

- 4.1 E emetse tutudu ya mobu o tswileng ha ho tjhekwa lebitla.✓ (1)
- 4.2 Ke tomatso e bontshang motho ya hlokahetse empa a ntse a tsuba kwae.✓✓ (2)
- 4.3 Se tshwantshisa mabitla. Mabitleng ho na le majwe a behelwang bafu mme ke majwe ao a bonahalang✓ (2)
- 4.4 Molaetsa ke hore ho tsuba ho kotsi. A matlafatsa moelelo wa hore motho ya tsubang o ikgutsufalletsa matsatsi a hae a bophelo.✓ (3)
- 4.5 E tiisa ntlha ya hore motho ya tsubang o ikgutsufalletsa tshiu tsa ho phela.✓✓ (2)
- [10]**

POTSO YA 5: TEMA YA PROSA

- 5.1 Ho tiisa ntlha ya hore ho ne ho senyehile lapeng leo, ho le mahleke. ✓✓ (2)
- 5.2 E totobatsa taba ya hore ngwana e motona ke thaka ya ntatae mme o lokela ho emela mathata ohle. ✓✓ Mohlophahi ngwanaka o se o le monna kajeno. O lokela ho ema senna. ✓ (3)
- 5.3 Ee, e nepahetse. Maamong ana ho nepahetse hobane motho ya a buang ke nkgono mme o bua le ngwana. ✓✓ (2)
- 5.4 Maikutlo a ho makala le ho tshoha. ✓ (1)
- 5.6 Kelello ya hae e ne e inahetse feela nku e tlo hlajwa lapeng labo e seng dintho tse ding. ✓✓ (2)

[10]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70